

Att bara försöka vara en vanlig människa

Inbjudan att berätta varför, hur och när kontakten med Evanders verk väckte mitt intresse och vad som särskilt fångade mig är inspirerande för oss som fastnat för hans författarskap. På samma gång som en sådan inbjudan också är spännande och stimulerande är svaren på frågorna inte sällan svårgripbara och undflyende, precis så som det ska vara när man blir berörd och träffad på djupet av sitt innersta.

Skälen till dessa svårigheter är likaledes svåra att fånga men ett sådant är sannolikt att författaren lyckats beröra något hos läsaren som denne kanske först inte är helt medveten om. Men en igenkänning är planterad hos läsaren och detta väcker en lust att läsa mer. Nyfikenheten driver oss vidare och kanske omedvetet lockas vi av att snudda vid våra egna tillkortakommanden, vilket inte blir lika svårt eller smärtsamt om det sker via någon annan. Böckernas olika huvudpersoner bär och gestaltar de konflikter vi känner igen från vårt eget liv.

För varje bok jag läst av Evander har jag förstått att det är det han gett till mig med sitt författarskap, alltså en möjlighet att utforska mitt eget inre och mitt förhållnings-sätt till andra. Varje gång jag slagit mig ner med en ny bok har jag känt mig ivrig och spänd men samtidigt på något sätt hemmastadd, jag har i böckerna hittat en klangbotten i mig själv. Så blev jag fast.

När jag som ung man påbörjade mina studier i psykologi och angränsade ämnen, det här var i slutet av 60-talet och början av 70-talet, stötte jag av en händelse på Bosse Gustafsons författarskap. Jag blev omedelbart gripen och läste alla titlar jag kom över. I dag minns jag bara att de handlade om omöjliga och olyckliga relationer, missbruk och annan diverse destruktivitet. Men det fanns också en politisk infallsvinkel på tidigare och då aktuella samhällskonflikter som tilltalade mig. Det mest destruktiva och mörka i hans böcker kanske inte var något som fångade in mitt igenkännande men det var troligen en kittlande inkörspport till min kommande yrkesbana.

När jag så var mätt på Bosse Gustafson, kom Per Gunnar Evander in i mitt liv. Jag minns inte exakt när det var eller hur det gick till. Inte heller minns jag vilken bok jag läste först. Men att det blev just Evander har naturligtvis med igenkänning och identifikation att göra och det på ett annat sätt än med Gustafsson.

Jag kände omedelbart att anslaget och tonen hos Evander hade en unik psykologisk nerv, på samma gång stillsam och närmast stillastående men också dynamisk. Det förstnämnda tänker jag har att göra både med det lugna tempot och personernas ordkarghet och påtagliga svårigheter att förmedla sina känslor men också med det nästan plågsamma gestaltandet av hur svårt en människa kan ha att frigöra sig från det tillsynes ödesbestämda som stavas det sociala arvet i betydelsen uppväxtmiljö och omgivande samhälle. Vid närmare eftertanke har jag svårare att hitta det dynamiska i de psykologiska processerna, åtminstone om man med det menar något som är frigörande och utvecklande. Detta skulle jag vilja återkomma till en annan gång.

Per Gunnar Evander har sina trogna läsare likväl som han är trogen dem. Han sätter inte upp fingret och känner av vart åt vinden blåser, han är fri från behovet att följa trender eller vara politiskt korrekt. Han fortsätter att utforska de mänskliga villkoren som följer av hur vi lyckas hantera eller snarare inte lyckas hantera våra mellanmänskliga relationer. Men det är klart att han också är en författare av sin tid som när han beskriver kroppsarbets villkor eller sjukvården.

Det bestående intrycket är dock att Evander är en mästare i att med tillsynes enkla medel blottlägga hur svårt det är att bara försöka vara en vanlig människa.

Lennart Pålhagen

november 2009